

Kitabu cha Danieli - Nambari Mia Moja na Sabini na Nne

Ufahamu wa Kinabii na Mafunuo ya Kiungu: Kuelewa Maono ya Danieli na Athari Zake kwa Nyakati za Mwisho

Jeff Pippenger
2024-04-04

Tunapoishughulikia vita vya tatu vya wakala, vinavyowakilishwa katika aya ya kumi na tatu hadi ya kumi na tano, tutajikumbusha yale yaliyotangulia kabla ya aya hizi. Katika sura ya kumi, Danieli anapokea ono lake la mwisho, na kwa kufanya hivyo anatambulishwa kuwa anaelewa maono ya kinabii ya ndani na ya nje. Neno la Kiebrania “dabar,” lenye maana ya “neno,” limetafsiriwa kuwa “jambo.” Katika sura ya tisa, Gabrieli alipokuja kumfanya Danieli aelewe ono la siku elfu mbili na mia tatu, neno la Kiebrania “dabar” lilitafsiriwa kuwa “jambo.”

Naam, nilipokuwa nikisema katika maombi, yule mtu Gabrieli, niliyemwona katika maono hapo mwanzo, akiwa amefanywa kuruka upesi, akanigusa karibu na wakati wa sadaka ya jioni. Akanifahamisha, akanena nami, akasema, Ee Danieli, sasa nimetoka ili nikupe hekima na ufahamu. Mwanzo wa dua zako, amri ilitoka, nami nimekuja ili nikuonyeshe; kwa maana wewe unapendwa sana; basi, zingatia neno, na ufahamu maono. Danieli 9:21-23.

Gabrieli alipomwambia Danieli “ulielewe jambo hili, na ulitafakari ono,” neno la Kiebrania “biyn” lilitafsiriwa kuwa “uelewe” na pia kuwa “tafakari.” Neno hilo humaanisha kutenganisha kiakili. Gabrieli alimjulisha Danieli afanye utengano wa kiakili kati ya “dabar” lililotafsiriwa kuwa “jambo” na “mareh”, lililotafsiriwa kuwa “ono”. Ili kuelewa tafsiri ambayo Gabrieli alikuwa akimpa Danieli kuhusu unabii wa miaka elfu mbili na mia tatu, Danieli alipaswa kutambua tofauti kati ya ono la kiunabii lililowakilishwa kama “jambo” na ono la kiunabii la “mareh”. “Jambo”, ambalo ni “dabar,” likimaanisha neno, linawakilisha mstari wa nje wa unabii, na ono la “mareh” linawakilisha mstari wa ndani wa unabii.

Katika sura ya kumi ya Danieli, kweli ya kwanza inayofunuliwa kwa mwanafunzi wa unabii ni kwamba Danieli anawakilisha watu wa Mungu katika siku za mwisho wanaoelewa mistari ya unabii ya ndani na ya nje.

Katika mwaka wa tatu wa Cyrus, mfalme wa Uajemi, jambo lilifunuliwa kwa Daniel, ambaye aliitwa Belteshazzar; na jambo hilo lilikuwa la kweli, lakini wakati uliowekwa ulikuwa mrefu; naye akalielewa jambo hilo, na alikuwa na ufahamu wa maono hayo. Daniel 10:1.

“Hilo neno,” ni neno la Kiebrania “dabar,” na “maono,” ni maono ya “mareh.” Akiwa nabii, Danieli anawakilisha watu wa Mungu wa siku za mwisho, ambao utimilifu wao mkamilifu ni wale mia moja arobaini na nne elfu. Mwaka wa tatu wa Koreshi unamweka Danieli katika mstari wa matengenezo ulioanza wakati wa mwisho mwaka 1989. Katika “siku zile,” zikiwakilisha historia ya mwaka 1989 hadi sheria ya Jumapili inayokaribia kuja nchini Marekani, Danieli

alikuwa akiomboleza kwa muda wa majuma matatu. Katika mstari wa matengenezo wa wale mia moja arobaini na nne elfu, kipindi cha kuomboleza kinaashiria zile siku tatu na nusu ambazo mashahidi wawili wa Ufunuo sura ya kumi na moja wamekufa barabarani. Barabara ya ule mji mkuu, wa Sodoma na Misri, ambako pia Bwana wetu alisulubiwa, pia ni bonde la Ezeieli la mifupa mikavu iliyokufa.

Katika sura ya kumi, Danieli aligeuzwa kufanana na Kristo, na akaguswa mara tatu kabla ya Gabrieli kufasiri maono aliyoyaona. Maono hayo yalisababisha utengano wa makundi mawili ya waabudu. Injili ya milele daima huleta makundi mawili ya waabudu. Danieli aliwakilisha kundi la waabudu linalojulikana kama mia arobaini na nne elfu, kinyume na kundi lililokimbia kwa hofu kutokana na maono hayo.

Kabla ya sura ya kumi, Gabrieli alimjia Danieli mara tatu ili kufasiri maono. Alifasiri maono ya sura ya saba na ya nane, ambayo yalionyesha falme za unabii wa Biblia katika dhihirisho lao la kisiasa (sura ya saba), na katika dhihirisho lao la kidini (sura ya nane). Kisha katika sura ya tisa Gabrieli alifasiri unabii wa miaka elfu mbili na mia tatu. Gabrieli anawasili katika sura ya kumi kukamilisha tafsiri iliyokuwa imeachwa bila kukamilika katika sura ya tisa, na kumpa Danieli tafsiri ya maono yaliyosababisha makundi mawili ya waabudu. Kwanza, Gabrieli anampa Danieli muhtasari wa jumla wa maono hayo katika aya ya kumi na nne.

Sasa nimekuja kukufahamisha yale yatakayowapata watu wako katika siku za mwisho; kwa maana maono hayo bado ni ya siku nyingi. Danieli 10:14.

Maono ya Kristo, ambayo yalisababisha kuwepo kwa makundi mawili ya waabudu, yanawakilisha yatakayowatokea watu wa Mungu katika siku za mwisho. Tafsiri ya sura ya saba na ya nane ilikuwa tafsiri ya historia iliyowakilishwa na kuibuka na kuanguka kwa falme za unabii wa Biblia, kama ilivyoonyeshwa na wanyama wawindaji na wanyama wa hekaluni, mtawalia. Tafsiri ya sura ya tisa ilikuwa mgawanyo wa kina wa vipindi tofauti vya kinabii vilivyowakilishwa ndani ya unabii wa miaka elfu mbili na mia tatu. Kwa namna fulani, maono ya Kristo aliyetukuzwa katika sura ya kumi yaliwakilisha yatakayowatokea watu wa Mungu katika siku za mwisho. Kabla ya Gabrieli kuanza na muhtasari wa kina wa historia, ambao ni tafsiri ya maono ya Kristo aliyetukuzwa, anamkumbusha Danieli kwamba tayari amemwambia kile ambacho tafsiri hiyo inawakilisha.

Kisha akasema, Je, wajua kwa nini nimekuja kwako? Na sasa nitarudi kupigana na mkuu wa Uajemi; nami nitakapotoka, tazama, mkuu wa Ugiriki atakuja. Danieli 10:20.

Gabrieli anamkumbusha Danieli kwamba alikuwa amemwambia katika aya ya kumi na nne kwamba alikuwa amekuja kumfanya Danieli aelewe yatakayowapata watu wa Mungu katika siku za mwisho, na alitarajia Danieli ayaweke maelezo yafuatayo ya historia ya kinabii katika muktadha huo. Danieli alikuwa akitafuta uelewa maalum tangu siku ya kwanza alipoanza kuomboleza.

Ndipo akaniambia, Usiogope, Danieli; maana tangu siku ya kwanza uliyoweka moyo wako ili kufahamu, na kujinyenyekeza mbele za Mungu wako, maneno yako yalisikiwa, nami nimekuja kwa ajili ya maneno yako. Lakini mkuu wa ufalme wa Uajemi alinipinga siku ishirini na moja;

lakini, tazama, Mikaeli, mmoja wa wakuu wa kwanza, alikuja kunisaidia; nami nikabaki huko pamoja na wafalme wa Uajemi. Danieli 10:12, 13.

Baada ya Danieli kuomboleza kwa wiki tatu, akaona maono ya Kristo, ambayo yalilingana kinabii na maono ya Kristo ambayo Yohana huko Patmo alikuwa ameyashuhudia.

Si mwingine ila Mwana wa Mungu mwenyewe alimtokea Danieli. Maelezo haya yanafanana na yale yaliyotolewa na Yohana wakati Kristo alifunuliwa kwake kisiwani Patmo. Bwana wetu sasa anakuja pamoja na mjumbe mwingine wa mbinguni kumfundisha Danieli yale yatakayotokea katika siku za mwisho. Maarifa haya yalitolewa kwa Danieli na yakaandikwa kwa uvuvio kwa ajili yetu, ambao mwisho wa dunia umetujilia.

Kweli kuu zilizofunuliwa na Mkombozi wa ulimwengu ni kwa wale wanaoutafuta ukweli kama vile wanavyotafuta hazina zilizofichwa. Danieli alikuwa mzee. Maisha yake yalikuwa yamepita katikati ya vishawishi vya ikulu ya kipagani, akili yake ikiwa imelemewa na mambo ya dola kuu; hata hivyo akajitenga na hayo yote ili kuitesa nafsi yake mbele za Mungu, na kutafuta maarifa ya makusudi ya Aliye Juu Sana. Na kwa kuitikia maombi yake ya kusihi, nuru kutoka mabaraza ya mbinguni ililetwa kwa ajili ya wale watakaokuwa hai katika siku za mwisho. Basi, ni kwa bidii kiasi gani inatupasa kumtafuta Mungu, ili afungue ufahamu wetu tuelewe kweli zilizoletwa kwetu kutoka mbinguni.

"Na mimi Danieli peke yangu nikaona maono; kwa maana wale watu waliokuwa pamoja nami hawakuyaona maono; lakini tetemeko kuu liliwaangukia, hata wakakimbia wajifiche.... Wala hakusalia nguvu ndani yangu; kwa kuwa uzuri wangu ulibadilishwa ndani yangu kuwa uoza, wala sikubaki na nguvu.' Ndivyo itakavyokuwa uzoefu wa kila mtu aliyetakaswa kweli. Kadiri maono yao ya ukuu, utukufu, na ukamilifu wa Kristo yanavyokuwa wazi zaidi, ndivyo watakavyoona kwa dhahiri zaidi udhaifu wao na upungufu wao. Hawatakuwa na mwelekeo wa kudai tabia isiyo na dhambi; kile kilichoonekana kuwa sahihi na cha kupendeza ndani yao, kikilinganishwa na usafi na utukufu wa Kristo, kitaonekana tu kuwa kisichostahili na kinachoharibika. Ni wakati wanadamu wametengwa na Mungu, wanapokuwa na maono yasiyo dhahiri kabisa kuhusu Kristo, ndipo husema, 'Mimi sina dhambi; nimetakaswa.'"

Ndipo Gabrieli akamtokea nabii, akamwambia hivi: 'Ee Danieli, mtu uliyependwa sana, elewa maneno ninayokuambia, na usimame wima; kwa maana sasa nimetumwa kwako. Na aliponiambia neno hili, nikasimama nikitetemeka. Kisha akaniambia, Usiogope, Danieli; maana tangu siku ya kwanza uliweka moyo wako ili kufahamu, na ukajinyenyekeza mbele za Mungu wako, maneno yako yalisikiwa, nami nimekuja kwa ajili ya maneno yako.'

Ni heshima kubwa kiasi gani iliyoonyeshwa kwa Danieli na Ukuu wa Mbingu! Anamtia moyo mtumishi wake anayetetemeka, na kumhakikishia kwamba sala yake ilisikiwa Mbinguni, na kwamba, kama jibu la ombi hilo lenye bidii, malaika Gabrieli alitumwa kuugusa moyo wa mfalme wa Uajemi. Mfalme alikuwa amepinga mvuto wa Roho wa Mungu katika kipindi cha majuma matatu wakati Danieli alikuwa akifunga na kuomba, lakini Mkuu wa Mbingu, malaika mkuu, Mikaeli, alitumwa kuugeuza moyo wa mfalme huyo mkaidi ili achukue hatua fulani madhubuti kujibu sala ya Danieli.

'Na aliponena maneno kama hayo nami, nikauielekeza uso wangu chini, nikawa bubu. Na tazama, mmoja kama mfano wa wana wa binadamu akanigusa midomo yangu.... Akasema, Ee mtu uliyependwa sana, usiogope; amani iwe kwako; uwe hodari, naam, uwe hodari. Naye aliposema nami, nikatiwa nguvu, nikasema, Bwana wangu na aseme; kwa kuwa umenitia nguvu.' Utukufu wa kiungu uliodhihirishwa kwa Danieli ulikuwa mkuu mno hata hakuweza kuutazama. Ndipo mjumbe wa Mbingu akafunika uangavu wa uwepo wake na akamtokea nabii kama 'mmoja kama mfano wa wana wa binadamu.' Kwa nguvu zake za kiungu akamtia nguvu mtu huyu wa uadilifu na wa imani, ili asikie ujumbe uliotumwa kwake kutoka kwa Mungu.

"Danieli alikuwa mtumishi aliyejitolea wa Aliye Juu. Maisha yake marefu yalijaa matendo adhimu ya huduma kwa Bwana wake. Usafi wa tabia yake, na uaminifu wake usiotetereka, havina kifani ila unyenyekevu wa moyo wake na toba yake mbele za Mungu. Tunarudia, Maisha ya Danieli ni kielelezo kilichovuviwa cha utakaso wa kweli." Review and Herald, Februari 8, 1881.

Uzoefu wa Danieli katika sura ya kumi unawakilisha watu wa Mungu katika siku za mwisho, ambao, kama Danieli na Yohana, wanaelewa Ufunuo wa Yesu Kristo. Ufunguo wa kumweka Danieli katika historia ya kinabii ambapo uzoefu wake umetokea unategemea ukweli kwamba alikuwa katika maombolezo, na kwamba Mikaeli alitumwa mwishoni mwa siku ishirini na moja. Katika aya ya kwanza, Danieli anaandika kwamba alikuwa na ufahamu wa maono ya ndani na ya nje ya unabii. Kabla ya siku ishirini na moja, Danieli alikuwa na ufahamu usiokamilika wa maono hayo mawili, lakini kwa tafsiri ya Gabrieli, Danieli anaelewa kikamilifu "jambo" na "maono" kama ufunuo miwili tofauti.

Kadiri wakati ulipokaribia kufika mwisho wa utumwa wa miaka sabini, moyo wa Danieli ulisukumwa sana kutafakari unabii wa Yereimia. Akaona kuwa wakati ulikuwa umekaribia ambapo Mungu angewapa watu wake wateule jaribio jingine; naye, kwa kufunga, kujinyenyekeza, na maombi, alimsihi Mungu wa Mbinguni kwa niaba ya Israeli, kwa maneno haya: 'Ee Bwana, Mungu mkuu na wa kutisha, uishikae agano na rehema kwao wakupendao, na wazishikao amri zako'; tumefanya dhambi, tumetenda uovu, tumefanya maovu, nasi tumeasi, hata kwa kugeuka mbali na maagizo yako na hukumu zako; wala hatukuwasikiliza watumishi wako manabii, waliokuwa wakisema kwa jina lako kwa wafalme wetu, wakuu wetu, na baba zetu, na kwa watu wote wa nchi.'

Zingatia maneno haya. Danieli hatangazi uaminifu wake mwenyewe mbele za Bwana. Badala ya kudai kuwa msafi na mtakatifu, anajihesabu pamoja na wenye dhambi kwa kweli miongoni mwa Israeli. Hekima ambayo Mungu alimpa ilikuwa bora sana kuliko hekima ya wenye hekima wa dunia, kama vile mwanga wa jua uangazavyo mbinguni wakati wa adhuhuri ulivyo mkali zaidi kuliko nyota iliyo dhaifu kabisa. Hata hivyo, tafakari sala itokayo midomoni mwa mtu huyu aliyepewa kibali kikubwa na Mbingu. Kwa unyenyekevu wa kina, kwa machozi, na kwa moyo uliopasuliwa, anasihi kwa ajili yake mwenyewe na kwa ajili ya watu wake. Anaweka wazi nafsi yake mbele za Mungu, akikiri uchafu wake mwenyewe, na akitambua ukuu na adhama ya Bwana.

Ni bidii na ari ya namna gani inayotambulisha maombi yake ya kusihi! Anazidi kumkaribia Mungu. Mkono wa imani unanyoshwa juu kushika ahadi zisizoshindwa kamwe za Aliye Juu. Nafsi yake inashindana kwa uchungu. Naye ana ushahidi kwamba maombi yake yamesikiwa. Anahisi kwamba ushindi ni wake. Iwapo sisi kama watu tungalizi kama Danieli alivyosali, na kushindana kama alivyoshindana, tukizinyenyekeza nafsi zetu mbele za Mungu, tungalizuhudia majibu yaliyo dhahiri kwa maombi yetu kama yale yaliyotolewa kwa Danieli. Sikieni jinsi anavyowasilisha kesi yake katika mahakama ya Mbinguni:

Ee Mungu wangu, utie sikio lako, usikie; ufumbue macho yako, uone ukiwa wetu, na mji unaoitwa kwa jina lako; kwa maana si kwa sababu ya haki zetu tunaweka dua zetu mbele zako, bali kwa rehema zako kuu. Ee Bwana, usikie; Ee Bwana, samehe; Ee Bwana, sikia ukatende; usikawie, kwa ajili yako mwenyewe, Ee Mungu wangu; kwa maana mji wako na watu wako wanaitwa kwa jina lako. Nami nilipokuwa nikisema na kuomba, na kukiri dhambi yangu na dhambi ya watu wangu, ... naam, yule mtu Gabrieli, niliyemwona katika maono hapo mwanzo, akiwa amepaa kwa haraka, akanigusa karibu na wakati wa sadaka ya jioni.

Wakati Danieli akiendelea kuomba, malaika Gabrieli anashuka kwa kasi kutoka kumbi za mbinguni kumwambia kwamba maombi yake yamesikiwa na kujibiwa. Malaika huyu mwenye nguvu ameagizwa kumpa akili na ufahamu—kumfunulia siri za enzi zijazo. Hivyo, wakati akitaifuta kwa bidii kujua na kuelewa ukweli, Danieli aliletwa katika ushirika na mjumbe aliyeagizwa na Mbingu.

Mtu wa Mungu alikuwa akiomba, si kwa ajili ya wimbi la hisia za furaha, bali kwa ajili ya maarifa ya mapenzi ya Mungu. Naye alitamani maarifa haya, si kwa ajili yake tu, bali kwa ajili ya watu wake. Mzigo wake mkubwa ulikuwa kwa ajili ya Israeli, ambao, katika maana halisi kabisa, hawakuwa wakishika sheria ya Mungu. Anakiri kwamba misiba yao yote imewapata kwa sababu ya maasi yao dhidi ya ile sheria takatifu. Anasema, 'Tumetenda dhambi, tumetenda uovu.... Kwa sababu ya dhambi zetu na kwa uovu wa baba zetu, Yerusalemu na watu wako wamekuwa tukano kwa wote wanaotuzunguka.' Walikuwa wamepoteza tabia yao ya pekee, takatifu, kama watu teule wa Mungu. 'Sasa basi, Ee Mungu wetu, isikie sala ya mtumishi wako, na dua zake, uufanye uso wako uangaze juu ya patakatifu pako palipo ukiwa.' Moyo wa Danieli unageukia, kwa shauku kuu, patakatifu pa Mungu palipo ukiwa. Anajua kwamba ustawi wake unaweza kurejeshwa tu Israeli watakapotubu maasi yao dhidi ya sheria ya Mungu, na kuwa wanyenyekevu, waaminifu, na watii.

Kama jibu la ombi lake, Danieli alipokea si tu nuru na kweli ambayo yeye na watu wake walihitaji zaidi, bali pia maono ya matukio makuu ya wakati ujao, hata kufikia ujio wa Mkombozi wa ulimwengu. Wanaodai kuwa wametakaswa, ilhali hawana hamu ya kuchunguza Maandiko, wala kupambana na Mungu katika maombi ili kupata ufahamu ulio wazi zaidi wa ukweli wa Biblia, hawajui ni nini utakasaji wa kweli.

Wote wanaoamini kwa moyo neno la Mungu watakuwa na njaa na kiu ya maarifa ya mapenzi yake. Mungu ndiye chanzo cha ukweli. Yeye huangaza uelewa uliotiwa giza, na kuipa akili ya mwanadamu uwezo wa kushika na kuelewa kweli ambazo amezifunua.

Danieli alizungumza na Mungu. Mbingu zilifunguliwa mbele yake. Lakini heshima kuu alizopewa zilikuwa matokeo ya unyenyekevu na utafutaji wa dhati. Hakuamini, kama wengi wa leo wanavyofikiri, kwamba haijalishi tunaamini nini, ilimradi tu tuwe waaminifu na tumpende Yesu. Upendo wa kweli kwa Yesu utaongoza kwenye uchunguzi wa makini na wa dhati kabisa kuhusu ukweli ni nini. Kristo aliomba kwamba wanafunzi wake watakaswe kwa njia ya ukweli. Yeye aliye mvivu mno kufanya utafutaji wa ukweli wenye ari na wa maombi, ataachwa apokee makosa ambayo yatakuwa uharibifu wa nafsi yake.

Wakati wa ziara ya Gabrieli, nabii Danieli hakuweza kupokea mafundisho zaidi; lakini miaka michache baadaye, akitamani kujua zaidi kuhusu mambo ambayo bado hayakuwa yameelezwa kikamilifu, akaazimia tena kutafuta nuru na hekima kutoka kwa Mungu. 'Katika siku zile mimi, Danieli, nilikuwa nikiomboleza majuma matatu kamili. Sikula mkate mtamu, wala nyama wala divai havikuvingia kinywani mwangu, wala sikujipaka mafuta kabisa.... Kisha nikainua macho yangu, nikaangalia, na tazama, mtu fulani aliyekuwa amevaa kitani, viuno vyake vimefungwa kwa dhahabu nzuri ya Ufazi. Mwili wake nao ulikuwa kama berili, na uso wake kama kuonekana kwa umeme, na macho yake kama taa za moto, na mikono yake na miguu yake kama rangi ya shaba iliyosuguliwa, na sauti ya maneno yake kama sauti ya umati.'

"Si mwingine ila Mwana wa Mungu alimtokea Danieli. Maelezo haya yanafanana na yale yaliyotolewa na Yohana wakati Kristo alipojifunuliwa kwake katika Kisiwa cha Patmo. Bwana wetu sasa anakuja pamoja na mjumbe mwingine wa mbinguni ili kumfundisha Danieli kile kitakachotokea katika siku za mwisho. Maarifa haya yalitolewa kwa Danieli na yakaandikwa kwa uvuvio kwa ajili yetu ambao mwisho wa dunia umefika." Review and Herald, Februari 8, 1881.

Tafsiri ambayo Gabrieli, "mjumbe aliyekabidhiwa wa mbinguni," alikuwa akimletea Danieli ilikuwa ni ukamilisho wa tafsiri ambayo alikuwa ameanza kumpa Danieli katika sura ya tisa. Mbinu ya "mstari juu ya mstari," inatutaka kupatanisha tafsiri na mazingira yanayohusiana ya sura zote mbili, yaani sura ya tisa na ya kumi, pamoja, ili kuligawanya kwa usahihi kielelezo cha kiunabii. Ni katika tafsiri hii ndipo maono ya mito ya Ulai na Hiddekel yanaungana.

Danieli alikuwa ameelewa kutokana na vitabu vya Yeremia na Musa kwamba ukombozi wa watu wa Mungu ulikuwa umekaribia. Kwa kufanya hivyo, Danieli anawakilisha watu wa Mungu wa siku za mwisho wanaoelewa kwamba ukombozi wa mwisho wa watu wa Mungu umekaribia. Watu hao wa siku za mwisho watatambua kwamba wametawanywa kiroho, kama inavyoonyeshwa na Danieli ambaye alitawanywa katika utekwa wa miaka sabini huko Babeli. Kisha wataelewa kwamba wao, kama Danieli, wanapaswa kuonyesha mwikio kwa hali yao ya kutawanyika unaoafikiana na suluhisho linalowakilishwa na 'mara saba' katika Mambo ya Walawi sura ya ishirini na sita.

Wakati uzoefu wa unyenyekevu unaowakilishwa na Danieli, unaotakiwa na tiba iliyoainishwa katika Mambo ya Walawi ishirini na sita, unapodhihirishwa katika siku za mwisho, watu wa Mungu wa siku za mwisho watakuwa wameomboleza kwa kipindi maalum. Kipindi hicho kinahitimika wakati Mikaeli, malaika mkuu, anaposhuka.

Tutaendelea na utafiti huu katika makala ijayo.

Na ninyi mtaangamia miongoni mwa mataifa, na nchi ya adui zenu itawameza. Nao waliobaki miongoni mwenu watadhoofika kwa sababu ya uovu wao katika nchi za adui zenu; tena kwa sababu ya maovu ya baba zao pia watadhoofika pamoja nao. Ikiwa watakiri uovu wao, na uovu wa baba zao, pamoja na kosa walilolikosa dhidi yangu, na kwamba pia wamekwenda kinyume nami; na kwamba nami pia nimekwenda kinyume nao, na nimewaingiza katika nchi ya adui zao; ikiwa basi mioyo yao isiyotahiriwa itanyenyekezwa, nao wakakubali adhabu ya uovu wao: ndipo nitakapokumbuka agano langu na Yakobo, na pia nitakumbuka agano langu na Isaka, na pia nitakumbuka agano langu na Ibrahimu; nami nitakumbuka nchi. Nchi nayo itaachwa nao, na itafurahia sabato zake, itakapokuwa ukiwa bila wao; nao watakubali adhabu ya uovu wao; kwa sababu, naam, kwa sababu walizidharau hukumu zangu, na kwa kuwa nafsi yao ilichukia masharti yangu. Lakini pamoja na hayo yote, watakapokuwa katika nchi ya adui zao, sitawatupa mbali, wala sitawachukia hata kuwaharibu kabisa, wala kulivunja agano langu pamoja nao; kwa maana mimi ni Bwana Mungu wao. Bali kwa ajili yao nitakumbuka agano la baba zao, niliowatoa katika nchi ya Misri mbele ya mataifa, ili niwe Mungu wao; mimi ndimi Bwana. Mambo ya Walawi 26:38-45.